

MONOGRAFIA

Grzegorz Krzywiec (2017)

Polska bez Żydów. Studia z dziejów idei, wyobrażeń i praktyk antysemitycznych na ziemiach polskich początku XX wieku (1905–1914)

Data opublikowania: 14.11.2017

Poleca dr Jan Surman

Wydawnictwo	IH PAN
Miejsce wydania	Warszawa
Ilość stron	559
Język	Polski

ISBN: 978-83-63352-93-6

Kulturoznawstwo, Historia, Judaistyka, Politologia, Socjologia, inne
Polski

„To próba wskazania i zarazem interpretacji, a czasem też reinterpretacji tego, jak pewne idee, wyobrażenia i fantazmaty kulturowe, a także określone subkultury przesunęły się z marginesów w samo centrum życia publicznego, by potem tworzyć zręby i ramy pojęciowe dla całej wspólnoty, nadając kształt jej kulturze masowej”.

(ze Wstępu)

„Książka jest nowatorska na gruncie polskim”.

(Prof. Szymon Rudnicki, z recenzji wydawniczej)

„[Praca] stanowi istotny wkład nie tylko w rozumienie okresu objętego bezpośrednią analizą historyczną, ale rzuca nowe światło na jeden z najważniejszych składników polskiej tożsamości”.

(Prof. Stanisław Obirek, z recenzji wydawniczej)

CZĘŚĆ I

REWOLUCJA 1905 ROKU, NARODZINY, ROZWÓJ I RADYKALIZACJA

ANTYSEMITYZMU POLITYCZNEGO NA ZIEMIACH POLSKICH

Rozdział I. Rewolucja jako trauma 23

Strach przed tłumem 26

Bandytyzm jako esencja rewolucji 35

Sprawa Jana Gadowskiego 38

Rewolucja jako część imaginarium społecznego 52

Henryk Sienkiewicz jako twórca antyrewolucyjnego imaginarium 60

Trauma i wiry rewolucji 74

Rozdział II. Rewolucja 1905 roku, katolicyzm polityczny a powstanie

antysemityzmu politycznego na ziemiach Królestwa Polskiego 80

Związek Katolicki, Stowarzyszenie Robotników Chrześcijańskich i nieudana

próba katolicyzmu politycznego 82

„Luegeryzm nad Wisłą”: Jan Jeleński, panika moralna i antysemicka próba

odrodzenia katolicyzmu politycznego 98

Jak się robi „Polaka-Katolika”? Ksiądz Ignacy Kłopotowski, koncern prasy

katolickiej i batalia przeciwko „żydowskiej bezwyznaniowości” 113

Rozdział III. Narodowa Demokracja, chaos rewolucji, wspólnota narodowa

i polityka strachu 130

Przede wszystkim organizacja 134

„Niebezpieczeństwo żydowskie”: Żydzi, polityka strachu i mobilizacja nacjonalistyczna

w wyborach do rosyjskiej Dumy Państwowej (1906–1907)

w Warszawie 141

„Żydowska rewolucja”: u źródeł fantazmatu	159
CZĘŚĆ II	
BACZNOŚĆ! LITWACKIE MROWIE! PANIKA MORALNA,	
ZARZĄDZANIE STRACHEM A IMAGINARIUM ANTYSEMICKIE	
NA ZIEMIACH POLSKICH POCZĄTKU XX WIEKU	
Rozdział IV. Kryzys sprawy polskiej	181
Rozdział V. Litwacy, panika moralna a polska kultura polityczna	194
Konsensus	194
„Polacy-Żydzi”: od oporu wobec antysemityzmu do samonienawiści	
i z powrotem	226
Opowieść „dobrego Żyda”	229
Dyskurs anty-antysemicki?	234
Rozdział VI. Żyd fantazmatyczny a polska kultura polityczna początku	
XX wieku	243
Państwo w państwie. Wersja polska: Judeo-Polonia	244
Żyd jako wróg	255
Żydostwo jako zagrożenie świata chrześcijańskiego	264
Żyd jako rewolucjonista	274
Żydzi jako najeźdźcy	283
Żydzi jako anachronizm	286
Żyd fantazmatyczny a kultura popularna początku XX wieku	297
Rozdział VII. Wybory do IV Dumy Państwowej w Warszawie, nacjonalistyczna	
polityka strachu a mobilizacja antysemicka na ziemiach polskich	

na początku XX wieku	323
Wstęp	323
Kampania: organizowanie strachu	327
Kampania: eksperci	344
CZĘŚĆ III	
POLSKA BEZ ŻYDÓW. ANTYSEMITYZM JAKO RUCH SPOŁECZNY, ALTERNATYWA KULTUROWA I ŚWIATOPOGLĄD	
Rozdział VIII. Wersja nacjonalistyczna	357
Wstęp	357
1912 jako moment dziejowy	361
Zygmunt Balicki: Żydzi jako antyteza nowoczesnego narodu	365
Stanisław Pieńkowski i odrodzenie narodu przez rasę i wolę mocy	373
„Gazeta Poranna 2 Grosze” – emancypacja od Żydów i „wyzwolenie polskiego ducha”	383
Polska dla Polaków w świecie bez Żydów?	394
Rozdział IX. Wersja katolicka-narodowa	409
Wstęp	409
Ksiądz Marcei Godlewski, „Nasz Sztandar”, najważniejsza sprawa	413
Teodor Jeske-Choiński, rasa i samoobrona chrześcijańsko-aryjska	424
Jak się odżywiać?	439
Ekskurs żydoznawczy: antysemickie konstrukcje żydowskości i „wiedza” o Żydach	449
Wariant nacjonalistyczny	449

Wariant postępowy	458
Wariant katolicko-narodowy	464
Zakończenie	479
Abstract	492
Wykaz skrótów	494
Bibliografia	495
Spis ilustracji	544
Indeks osób	547

Grzegorz Krzywiec (1974), badacz XIX i XX wieku (specjalizacja: ruchy i ideologie prawicy w Polsce w perspektywie Europy Środkowej i Wschodniej), pracuje w Zakładzie Historii Idei i Dziejów Inteligencji w XIX-XX wieku Instytutu Historii PAN. Ostatnio opublikował m.in. Chauvinism, Polish Style. The Case of Roman Dmowski (Beginnings: 1886-1905). Przygotowuje kulturową historię faszyzmu w Polsce.

<https://www.pol-int.org/pl/publikacje/polska-bez-zydow-studia-z-dziejow-idei-wyobrazen-i-praktyk?j5Q6rewycZ5HtUDXTWpx7UZE=1>